

INTERUNIVERSITAIR CASEBOOK ARBEIDSRECHT

Samengesteld door:

KOEN NEVENS (VUB)
JOHAN PEETERS (UA)
ANNE RAHME (K.U.Leuven)
KELLY REYNIERS (UA)
KIM VAN DEN LANGENBERGH (UA)
WIM VANDEPUTTE (K.U.Leuven)
MATHIEU VAN PUTTEN (K.U.Leuven)
ILSE VAN PUYVELDE (UA)

Onder de wetenschappelijke begeleiding van:

Prof. Dr. W. RAUWS (VUB)
Prof. Dr. M. RIGAUX (UA)
Prof. Dr. O. VANACHTER (K.U.Leuven)

Antwerpen – Oxford

Dit boek is gebaseerd op *Een verkenning van het arbeidsrecht doorheen 100 rechterlijke uitspraken*, samengesteld door Katrien Berghs, Johan Peeters, Kristof Salomez, Pieter Spinnewijn, Kim Van den Langenbergh, Annemie Van Looveren en Mathieu van Putten.

Interuniversitair casebook arbeidsrecht
Koen Nevens, Johan Peeters, Anne Rahmé, Kelly Reyniers, Kim Van den Langenbergh,
Wim Vandeputte, Mathieu van Putten, Ilse Van Puyvelde

Coverfoto: ©iStockphoto.com/Dr. Heinz Linke – ‘Male worker at a packing machine in a printing office’

© 2007 Intersentia
Antwerpen – Oxford
<http://www.intersentia.be>

ISBN 978-90-5095-723-6
D/2007/7849/94
NUR 825

Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder de uitdrukkelijke voorafgaande toestemming van de uitgevers.

VOORWOORD

Het *Interuniversitair casebook arbeidsrecht* is de vrucht van een interuniversitaire samenwerking tussen de assistenten en onderzoekers van de Katholieke Universiteit Leuven, de Vrije Universiteit Brussel en de Universiteit Antwerpen. De samenstellers van het werk zijn erin geslaagd om op een eigentijdse wijze een representatieve staal van de arbeidsrechtspraak te brengen. Positief hierbij is dat ze een evenwicht hebben kunnen bereiken tussen de jurisprudentie die handelt over de basisconcepten van het nationale arbeidsrecht en de internationale en Europese inbedding ervan. Ook de klemtoon, die wordt gelegd op de grondrechtenproblematiek, vormt een verrijking voor het werk.

Het casebook, dat inmiddels aan zijn tweede editie toe is, bezorgt het onderwijs aan de diverse rechtsfaculteiten een stevige grondslag voor de practica, de werkcolleges en de seminars. De voorafgaande vraagstelling en de doorverwijzing naar nuttige rechtspraak en rechtsleer, die elk vonnis of arrest begeleidt, maken het werk ook voor rechtspractici interessant en nuttig.

Als docenten arbeidsrecht van de betrokken universiteiten begroeten we met enthousiasme het initiatief van onze directe medewerkers.

W. RAUWS

M. RIGAUX

O. VANACHTER

Vrije Universiteit Brussel

Universiteit Antwerpen

Katholieke Universiteit Leuven

INHOUD

I.	ALGEMEEN	1
A.	HIËRARCHIE VAN DE RECHTSBRONNEN	1
	1 Cass. 13 februari 1984, <i>Arr. Cass.</i> 1983-84, 721	1
	2 Cass. 5 juni 2000, <i>Arr. Cass.</i> 2000, 1034	3
B.	GELIJKE BEHANDELING	12
	3 H.v.J. 13 mei 1986 (Bilka-Kaufhaus), nr. 170/84, <i>Jur. H.v.J.</i> 1986, 1607	12
	4 H.v.J. 8 november 1990 (Dekker/V.J.V.), nr. 88/177, <i>Jur. H.v.J.</i> 1990, I, 3941	20
	5 H.v.J. 17 oktober 1995 (Kalanke/Freie Hansestadt Bremen), nr. C-450/93, <i>Jur. H.v.J.</i> 1995, I, 3051	26
	6 H.v.J. 22 november 2005 (Mangold/Helm), nr. C-144/04, <i>Jur. H.v.J.</i> 2005, 9981	32
C.	VRIJ VERKEER VAN WERKNEMERS EN VAN DIENSTEN	52
	1) <i>Vrij verkeer van werknemers</i>	52
	7 H.v.J. 6 juni 2000 (Roman Angonese/Cassa di Risparmio di Bolzano SpA), nr. C-281/98, <i>Jur. H.v.J.</i> 2000, I, 4139	52
	8 H.v.J. 15 december 1995 (V.Z.W. Koninklijke Belgische Voetbal- bond e.a./ J.-M. Bosman e.a.), nr. C-415/93, <i>Jur. H.v.J.</i> 1995, I, 4921 ..	59
	2) <i>Vrij verkeer van diensten</i>	77
	9 H.v.J. 9 augustus 1994 (Vander Elst/Office des Migrations Internationales), nr. C-43/93, <i>Jur. H.v.J.</i> 1994, I, 3803	77
D.	TAALGEBRUIK IN SOCIALE BETREKKINGEN	84
	10 Cass. 31 januari 1978, <i>Arr. Cass.</i> 1978, 650	84
	11 Cass. 22 april 2002, <i>R.W.</i> 2002-03, 1542	87
	12 <i>Arbh.</i> Brussel 24 maart 1997, <i>J.T.T.</i> 1997, 328	96
E.	VERJARING	104
	13 Cass. 11 december 2006, <i>J.T.T.</i> 2007, 218	104
	14 Cass. 22 januari 2007, <i>J.T.T.</i> 2007, 289	108

II.	ARBEIDSOVEREENKOMSTENRECHT	111
A.	PERSONEEL TOEPASSINGSGEBIED	111
1)	<i>Arbeidsovereenkomst: begrip en bestanddelen</i>	111
a)	Arbeid	111
	15 Arbh. Antwerpen 12 januari 1996, <i>Soc. Kron.</i> 1996, 266	111
b)	Loon	121
	16 Cass. 20 april 1977, <i>R.W.</i> 1977-78, 1871, concl. LENAERTS	121
	17 Cass. 24 december 1979, <i>Arr. Cass.</i> 1979-80, 501	138
c)	Gezag	139
	18 Cass. 3 mei 2004, <i>R.W.</i> 2004-2005	139
	19 Cass. 20 maart 2006, <i>J.T.T.</i> 2006, 276.	141
2)	<i>Handelsvertegenwoordigers</i>	143
	20 Cass. 17 november 1997, <i>Arr. Cass.</i> 1997, 479	143
	21 Cass. 17 mei 2004, <i>R.W.</i> 2004-05, 625	146
3)	<i>Apothekers</i>	159
	22 Arbh. Luik 13 juli 2004, <i>Soc. Kron.</i> 2005, 100	159
4)	<i>Betaalde sportbeoefenaars</i>	167
	23 Arbh. Gent 3 september 1999, <i>Soc. Kron.</i> 2001, 146	167
5)	<i>Vrij gesubsidieerd onderwijs</i>	173
	24 Arbh. Antwerpen 4 november 2003, <i>Limb. Rechtsl.</i> 2004, 98	173
B.	ONDERSCHIED WERKLIEDEN – BEDIENDEN	180
	25 Arbitragehof nr. 56/93, 8 juli 1993, <i>B.S.</i> 27 augustus 1993	180
	26 Arbitragehof nr. 84/2001, 21 juni 2001, <i>B.S.</i> 17 oktober 2001	188
C.	SLUITEN VAN DE ARBEIDSOVEREENKOMST	195
1)	<i>Werving en selectie</i>	195
	27 Arbrb. Namen 28 april 2003, <i>Soc. Kron.</i> 2004, 100	195
	28 Arbrb. Antwerpen 30 juni 2004, <i>R.W.</i> 2005-06, 670	200
	29 Arbrb. Dendermonde 5 januari 1998, <i>T. Gez.</i> 1998-99, 38	206
2)	<i>Geldigheidsvereisten</i>	211
	30 Cass. 1 februari 1982, <i>Arr. Cass.</i> 1981-82, 709	211
	31 Arbh. Antwerpen 9 februari 2004, <i>J.T.T.</i> 2004, 419	216
D.	PRECAIRE TEWERKSTELLINGSVORMEN	221
1)	<i>Oproepcontract</i>	221
	32 Cass. 27 mei 1991, <i>Soc. Kron.</i> 1992, 28	221
2)	<i>Bepaalde tijd</i>	224
	33 Cass. 22 januari 2007, <i>J.T.T.</i> 2007, 262	224
	34 Arbh. Luik 27 oktober 2007, <i>Soc. Kron.</i> 2007, 47	230

3)	<i>Deeltijdse arbeid</i>	233
35	Arbitragehof nr. 45/99, 20 april 1999, <i>B.S.</i> 11 augustus 1999	233
36	Arbitragehof nr. 10/2004, 21 januari 2004, <i>B.S.</i> 3 mei 2004 (eerste uitgave)	237
4)	<i>Tijdelijke arbeid, uitzendarbeid en terbeschikkingstelling</i>	242
37	Cass. 12 juni 1995, <i>Arr. Cass.</i> 1995, 593	242
E.	BIJZONDERE BEDINGEN	249
1)	<i>Concurrentiebeding</i>	249
38	Cass. 7 februari 1994, <i>Arr. Cass.</i> 1994, 150	249
39	Cass. 20 januari 2003, <i>J.T.T.</i> 2003, 175	251
40	Cass. 30 juni 2003, <i>J.T.T.</i> 2003, 398	258
2)	<i>Proefbeding</i>	264
41	Cass. 6 december 1993, <i>Arr. Cass.</i> 1993, 1024	264
3)	<i>Beding van vastheid van betrekking</i>	267
42	Arbh. Gent 17 juni 2003, <i>NjW</i> 2003, 853	267
F.	AANSPRAKELIJKHEID	275
43	Arbitragehof nr. 47/2006, 22 maart 2006, <i>B.S.</i> 31 mei 2006 (tweede uitgave)	275
44	Arbh. Gent 7 februari 2001, <i>J.T.T.</i> 2001, 244	278
G.	SCHORSING	285
1)	<i>Gewaarborgd dagloon</i>	285
45	Cass. 8 december 1986, <i>Arr. Cass.</i> 1986-87, 460, concl. LENAERTS	285
2)	<i>Arbeidsongeschiktheid</i>	289
46	Cass. 12 maart 1984, <i>R.W.</i> 1983-84, 2539, concl. LENAERTS	289
47	Arbh. Luik 18 oktober 1999, <i>Soc. Kron.</i> 2000, 286	300
3)	<i>Staking</i>	304
48	Cass. 23 november 1967, <i>J.T.</i> 1968, 41, concl. O.M.	304
H.	EENZIJDIGE WIJZIGING VAN DE ARBEIDSVOORWAARDEN	316
1)	<i>De arbeidsovereenkomst strekt de partijen tot wet</i>	316
49	Cass. 20 december 1993, <i>Arr. Cass.</i> 1993, 1085	316
50	Cass. 17 juni 2002, <i>Arr. Cass.</i> 2002, 1531	318
2)	<i>Wijzigingsbeding</i>	324
51	Cass. 14 oktober 1991, <i>Arr. Cass.</i> 1991-92, 145	324
3)	<i>Met verbreking gelijkgestelde eenzijdige wijziging</i>	328
52	Cass. 27 juni 1988, <i>Arr. Cass.</i> 1987-88, 1423	328
53	Cass. 30 november 1998, <i>Arr. Cass.</i> 1998, 1083	330
54	Cass. 4 februari 2002, <i>Arr. Cass.</i> 2002, 370	335

I.	EINDE VAN DE ARBEIDSOVEREENKOMST	344
1)	<i>Civielrechtelijke beëindigingswijzen</i>	344
	55 Cass. 18 januari 1993, <i>Arr. Cass.</i> 1993, 54	344
	56 Arbh. Luik 10 januari 2007, <i>J.T.T.</i> 2007, 204	348
2)	<i>Ontslagmacht – ontslagrecht</i>	352
	57 Cass. 20 juni 1988, <i>Arr. Cass.</i> 1987-88, 1368	352
	58 Arbh. Antwerpen 25 oktober 1999, <i>R.W.</i> 1999-2000, 1366	354
3)	<i>Opzegging</i>	365
	59 Cass. 23 maart 1981, <i>R.W.</i> 1981-82, 2481	365
	60 Cass. 25 april 2005, <i>NjW</i> 2005, 1026	367
	61 Cass. 26 februari 2007, <i>J.T.T.</i> 2007, 239	379
4)	<i>Ontslag om dringende reden</i>	388
	62 Cass. 17 januari 2005, <i>R.W.</i> 2006-07, 1237	388
	63 Cass. 13 februari 2006, <i>R.A.B.G.</i> 2006, 1010	393
	64 Cass. 26 juni 2006, <i>J.T.T.</i> 2006, 404	397
5)	<i>De opzeggingsvergoeding</i>	404
	65 Cass. 26 september 2005, <i>J.T.T.</i> 2005, 494	404
	66 Cass. 11 december 2006, <i>J.T.T.</i> 2007, 86	408
6)	<i>Willekeurig ontslag en misbruik van ontslagrecht</i>	425
	67 Cass. 7 mei 2001, <i>J.T.T.</i> 2001, 407	425
	68 Cass. 12 december 2005, <i>J.T.T.</i> 2006, 155	428
III.	ARBEIDSREGLEMENTERING EN WELZIJN OP HET WERK	439
A.	ARBEIDSTIJD EN OVERLOON	439
	69 H.v.J. 9 september 2003 (Jaeger), nr. C-151/02, <i>J.T.T.</i> 2004, 425	439
	70 Cass. 9 januari 1984, <i>Arr. Cass.</i> 1983-84, 512	463
B.	ARBEIDSREGLEMENT	469
	71 R.v.St. 22 april 1996, <i>Soc. Kron.</i> 1997, 344	469
C.	WELZIJN OP HET WERK	475
	72 Arbitragehof nr. 71/2006, 10 mei 2006, <i>B.S.</i> 25 juli 2006 (eerste uitgave)	475
	73 Corr. Luik 20 september 2004, <i>J.D.S.C.</i> 2005, 251	485
	74 Arbrb. Oudenaarde 9 mei 2006, <i>T.G.R.</i> 2006, 319	499

IV. COLLECTIEF ARBEIDSRECHT	509
A. VAKBONDSVRIJHEID EN VAKORGANISATIES	509
75 Cass. 27 april 1981, <i>Arr. Cass.</i> 1980-81, 972	509
76 E.H.R.M. 13 augustus 1981 (Young, James en Webster), <i>Publ. Eur. Court HR</i> 1981, A, nr. 44	512
77 Arbh. Antwerpen 5 januari 1998, <i>Soc. Kron.</i> 1998, 200	520
B. OVERLEGORGANEN	525
1) <i>Ondernemingsraad en preventiecomité</i>	525
a) Sociale verkiezingen	525
78 Cass. 13 november 2000, <i>Arr. Cass.</i> 2000, 1774	525
79 Cass. 5 december 2005, <i>www.cass.be</i>	531
b) Beschermde werknemers	538
80 Cass. 15 mei 2000, <i>Arr. Cass.</i> 2000, 909	538
81 Arbitragehof nr. 167/2006, 8 november 2006, <i>B.S.</i> 19 januari 2007 ..	545
82 Cass. 5 maart 2007, <i>www.cass.be</i> (29 juni 2007)	550
2) <i>Vakbondsafvaardiging</i>	561
83 Cass. 4 november 2002, <i>Soc. Kron.</i> 2003, 67	561
84 Cass. 17 maart 2003, <i>R.W.</i> 2003-04, 895	565
C. COLLECTIEVE ARBEIDSOVEREENKOMSTEN	569
85 Cass. 30 mei 1988, <i>Arr. Cass.</i> 1987-88, 1258	569
86 Cass. 10 november 2003, <i>J.T.T.</i> 2004, 95	570
D. COLLECTIEVE ARBEIDSCONFLICTEN	578
1) <i>Oplossen van sociale conflicten door bemiddeling en verzoening</i>	578
87 Cass. 29 november 2004, <i>J.T.T.</i> 2005, 81	578
2) <i>Staking</i>	581
88 Cass. 21 december 1981, <i>R.W.</i> 1981-82, 2525, concl. H. LENAERTS ...	581
89 Brussel 14 januari 1994, <i>Soc. Kron.</i> 1994, 113	590
90 Kort Ged. Rb. Veurne 2 december 1999, <i>Soc. Kron.</i> 2000, 435	595
3) <i>Lock-out</i>	599
91 Cass. 7 mei 1984, <i>Arr. Cass.</i> 1983-84, 1161	599
V. HERSTRUCTURERING VAN ONDERNEMINGEN	603
A. INFORMATIE EN RAADPLEGING – ALGEMEEN	603
92 Kort Ged. Arbrb. Brussel 13 maart 2000, <i>Soc. Kron.</i> 2000, 425	603

B.	OVERGANG VAN ONDERNEMINGEN	616
93	Arbh. Luik 8 september 2005, <i>Soc. Kron.</i> 2006, 378	616
94	Arbrb. Brussel 12 mei 2005, <i>Soc. Kron.</i> 2006, 381	621
95	Cass. 31 maart 2003, <i>R.W.</i> 2003-04, 954	629
C.	FAILLISSEMENT	631
96	Cass. 16 juni 1988, <i>Arr. Cass.</i> 1987-88, 1358	631
97	Cass. 24 juni 2004, <i>R.W.</i> 2005-06, 100	633
D.	COLLECTIEF ONTSLAG EN SLUITING VAN ONDERNEMING	645
98	Luik 23 oktober 2000, <i>Soc. Kron.</i> 2001, 72	645
99	Cass. 15 april 1985, <i>Arr. Cass.</i> 1984-85, 1079	662
100	Arbh. Brussel 16 mei 1997, <i>Soc. Kron.</i> 1997, 325	667
101	Arbh. Brussel 22 september 2006, <i>Soc. Kron.</i> 2007, 299	675
VI.	SOCIAAL HANDHAVINGSRECHT	693
A.	TUCHTRECHT	693
102	Arbh. Brussel 22 juni 1990, <i>J.T.T.</i> 1991, 165	693
B.	SOCIAAL STRAFRECHT	701
103	Cass. 10 mei 2005, www.cass.be , concl. O.M.	701
104	Cass. 6 september 2006, www.cass.be	706
C.	ADMINISTRATIEVE GELDBOETEN	709
105	Arbitragehof nr. 40/97, 14 juli 1997, <i>R.W.</i> 1997-98, 1047	709
	TREFWOORDENREGISTER	715